

3. Державний стандарт початкової загальної освіти. Початкова освіта. 2011. № 18. – С. 8–30.

4. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років. /Науковий керівник проекту О.В. Огнев'юк, К. І. Волинець / Мін. освіти і науки, молоді та спорту України, Головне упр. осв. і науки викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.

5. Донченко Т. Мовленнєвий розвиток як науково-методична проблема. Дивослово. 2006. № 5. С. 2–5.

6. Дошкільна лінгводидактика: словник-довідник: понад 600 термінів, понять та назв / упор.: Богущ А. М., Крутий К. Л. Запоріжжя: ЛПС, 2014. –198с.

7. Залібовська-Ільніцька З. В. Підготовка майбутніх учителів до формування комунікативної компетентності молодших школярів: метод. Рекомендації. Житомир: Видавництво ЖДУ, 2008. –64 с.

8. Кремень В. Г. Василь Олександрович Сухомлинський і сучасна педагогічна наука / В.Г. Кремень // В.О. Сухомлинський у роздумах сучасних українських педагогі: [монографія] / упоряд.: О.В. Сухомлинська, О.Я. Савченко; авт. кол.: О. В. Сухомлинська, О. Я. Савченко, В. С. Курило, І.Д. Бех [та ін. ]. – Луганськ: ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2012. – 504 с.

**М. Нетичук ,**  
**здобувач ступеня вищої освіти «магістр»**  
**Вінницького державного педагогічного університету**  
**імені Михайла Коцюбинського,**  
**наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Л. С. Бровчак**

## **КРИТЕРІЙ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

**Анотація.** У статті на основі аналізу психолого-педагогічної літератури розкриті критерії педагогічної діагностики естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку.

**Ключові слова.** Педагогічна діагностика, діти дошкільного віку, процес виховання.

**Постановка проблеми.** Естетичний розвиток – сукупність індивідуально-психологічних особливостей людини, завдяки яким забезпечується можливість здійснювати діяльність на засадах естетики, естетично сприймати і переживати явища дійсності, твори культури та мистецтва, оцінювати їх, співвідносячи з ідеалом, створювати нові естетичні цінності. Естетичне виховання – цілеспрямований, систематичний процес впливу на особистість дитини з метою розвитку у неї здатності бачити красу навколишнього світу, мистецтва і створювати її.

У процесі здійснення естетичного виховання необхідно вирішити наступні завдання: систематично розвивати естетичне сприйняття, естетичні почуття та уявлення дітей, їх художньо-творчі здібності, формувати основи

естетичного смаку. Естетичне сприйняття дійсності на етапі дошкільного дитинства має особливості. Основним для нього є чуттєва форма речей, їх колір, форма, звук. Тому розвиток естетичного сприймання вимагає сенсорної культури. Краса сприймається дитиною, як єдність форми і змісту. Форма виражається в сукупності звуків, фарб, ліній.

Однак сприйняття стає естетичним тільки тоді, коли воно емоційно забарвлене, пов'язане з певним ставленням до нього. Естетичне сприйняття нерозривно пов'язане з почуттями, переживаннями. Естетичні почуття – почуття, що відносяться до вищих «людських насолод», передбачають глибоке естетичне переживання від сприйняття або створення прекрасного. Особливістю естетичних почуттів є радість, душевне хвилювання, яке виникає від зустрічі з прекрасним.

**Мета.** На основі вивчення та узагальнення літературних джерел педагогічної теорії і практики з'ясувати критерії педагогічної діагностики естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку.

**Аналіз останніх досліджень.** У ході теоретичного аналізу літератури встановлено, що у психолого-педагогічних дослідженнях вивчались прояви здібностей дошкільників у різних видах творчої діяльності, вивчались питання художньо-творчої обдарованості та естетичного виховання дошкільників. Окремим проблемам естетичного розвитку старших дошкільників присвячено ряд психолого-педагогічних праць вчених. Серед них більшою мірою досліджено проблеми музично-ритмічного виховання дітей в музично-руховій діяльності (А.Зіміна, М.Палавандішвілі); розвитку музикальності, музичних здібностей у дітей за допомогою різних засобів: ігор, танців, хороводів, вправ, етюдів та відповідного репертуару (С.Науменко, С.Руднева, К.Тарасова, А.Шевчук); формування навичок виконання музичних рухів, методів і прийомів розучування їх з дітьми (Н.Ветлугіна, Е.Вільчковський, О.Кенеман та інші); формування музично-рухової творчості дошкільників (С.Акішев, О.Горшкова та інші). Національні теоретико-методичні основи естетичного і, зокрема, музично-рухового виховання дошкільників розроблялися вітчизняними (В.Верховинець, І.Рудченко, С.Русова та інші) і зарубіжними (Р.Акбарова, К.Орф, К.Stankevicienne, Ф.Фребель та інші) педагогами та психологами.

**Виклад основного матеріалу.** Естетична творчість дітей дошкільного віку – це створення естетично оформленого та об'єктивно значущого (для дитини) нового продукту (малюнка, оповідання, казки, танцю, пісні, гри тощо), придумування естетичних та раніше не використаних деталей, що по-новому характеризують створюваний образ, естетичне застосування засвоєних раніше способів зображення або засобів виразності в новій ситуації, прояв дитиною естетичної ініціативи, придумування різних варіантів естетизації зображення, ситуацій, рухів. На основі визначення сутності естетичного розвитку виокремлено компоненти цієї якості, серед яких провідними вважаємо: потребово- мотиваційний, що спричинює потребу в сприйнятті та створенні естетичного; емоційно-почуттєвий, що характеризує виявлення та переживання естетичних почуттів; оцінювально-регулятивний, що характеризує

сформованість адекватної самооцінки та оцінки естетичного (естетичний смак); операційнодіяльнісний, що передбачає наявність вміння створювати естетичне [3].

Естетична культура дошкільника, яка формується в процесі естетичного виховання і є його метою, збагачує почуття індивіда, формує естетичне ставлення до навколишнього світу, допомагає дитині осмислювати життєво важливі для неї парадигми буття, перетворювати зовнішні культурні цінності в свої. Н.Миропольська переконана, що у дитини має бути вибір слів, думок, дій, щоб великий комп'ютерний переворот, відкривши нові віртуальні обрії, не поставив під сумнів оригінальність творчості, чистоту мистецтва, не підмінив його штучним замінником, через що прояв естетичного став би розмитим, адже здатність до естетичного освоєння дійсності характеризує не тільки людину, а й суспільство, в якому вона живе [4].

Багатство внутрішнього світу дитини, її думок та переживань свідчать про необхідність залучення мистецтва, а особливо - музичного, до процесу формування естетичної культури дитини. Виходячи з цього, процес пізнання музики значною мірою визначається особистістю слухача: його життєвим і художнім досвідом, типом мислення, рівнем естетичного розвитку. І якщо дитина сприймає музику глибоко, виробляючи особистісну оцінку, спонукаючи себе мислити і відчувати, вона іноді відкриває в собі щось нове, отже - музика може стати засобом самопізнання [6].

Потреба розрізнати особливості спілкування учнів з мистецтвом виникає на всіх етапах навчально-виховного процесу. Термін «діагностика» тлумачиться як «розпізнавальне пізнання». Для його реалізації застосовуються науково обґрунтовані критерії естетичного розвитку особистості, що дають змогу простежити динаміку педагогічного процесу, зосередити увагу на окремих недоліках та окреслити своєрідну схему подальшої роботи в цьому напрямі.

На думку О.Рудницької, протягом останніх років у науковій літературі широко висвітлюються можливі підходи до визначення «еталона» вимірювання, що відповідає «ідеальному» рівню розвитку і дає змогу встановити та зафіксувати наявні рівні підготовки та розвитку дітей. До основних критеріїв естетичного виховання дошкільників належать: естетичні потреби особистості; місце мистецтва у структурі вільного часу; інтенсивність контактів з творами; активність пошуку джерел мистецьких вражень та галузі спілкування з різновидами мистецтва; характер смакових уподобань; доступність для розуміння особистістю художніх творів, культура їх сприйняття тощо [5].

Узагальнюючи запропоновані критерії діагностики, О.Рудницька виділяє три основних параметри вивчення рівнів художнього розвитку особистості. Це - динаміка становлення емоційно-захопленого ставлення суб'єкта до мистецтва, наявність відповідних знань та вмінь, творчий характер художньої діяльності. Адже тільки в органічному взаємозв'язку почуттів, знань і художньо-творчої діяльності стає можливим вплив мистецтва на внутрішній світ людини, її

особистісне зростання, формування навичок та вмінь естетичного сприймання навколишньої дійсності.

Ціннісні орієнтації, естетичні оцінки та самооцінки тісно пов'язані між собою як цілісне функціональне утворення. Так, ціннісні орієнтації формуються у процесі оцінювання конкретних мистецьких творів. З іншого боку, вони самі спрямовують оцінювальне ставлення до мистецтва. При цьому розвиток ціннісних орієнтацій та естетичних оцінок залежить від готовності суб'єкта до оцінки себе і свого місця у соціокультурній ситуації художньогоспілкування, схильності до самокорекції під впливом мистецтва, оскільки сприйняття твору вимагає високого ступеня рефлексії [1, 2].

Повне діагностування естетичного розвитку особистості є різнобічним комплексним дослідженням, проведення якого вимагає значних затрат сил і часу, тому на практиці, як правило, обмежуються вивченням окремих складових, які становлять основні критерії естетичного розвитку особистості. Серед них ми обрали наступні: інтенсивність потреби, реальна поведінка вихованців ДНЗ у сфері художньої культури, орієнтація у світі художньої культури, навички художнього спілкування, художні уподобання дітей.

Звичайно, у кожної дитини звучання музичного твору викликає різні образи. Кожна дитина індивідуальність, зі своїми переживаннями та досвідом і під час написання творів проявилися їхні почуття, проблеми, навіть певні негаразди. Важливо зауважити і те, що діти у третьому класі ще не достатньо швидко пишуть і за програмою вони лише починають вчитися складати усні твори, тож надзвичайно цікавими є результати їхньої творчості, особливо пізнавального характеру.

**Висновки.** Таким чином, можна констатувати, що і нам, майбутнім вихователям, і батькам слід максимально залучати музику до навчально-виховного процесу не лише з пізнавальною, навчальною та виховною метою, а й з метою корекції емоційного стану дітей, подолання тривожності, що в свою чергу дасть позитивні вагомні результати у майбутній навчальній діяльності, сприятиме активізації творчого потенціалу та розвитку творчих здібностей дошкільників.

### Література

1. Белкіна Е.В. Естетичне виховання дітей шестирічного віку засобами образотворчого мистецтва (на матеріалі живопису) [Текст]: дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Белкіна Елла Вікторівна; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1996. – 190 с.

2. Венгер Л.А., Пилюгіна Э.Г., Венгер Н.Б. Воспитание сенсорной культуры ребенка/ Под ред. Л.А. Венгера. – М.: Просвещение, 1988. – 144с.

3. Комарова Т.С. О развитии способностей к изобразительной деятельности// Дошкольное воспитание, 1990. – № 6. – С.44–50.

4. Миропольська Н. Готовність учителів до впровадження естетико-виховних технологій / Н. Миропольська // Естетика і етика педагогічної дії. - 2014. - Вип. 7. - С. 152-162.

5. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : [навч. посібник]. – К. : ТОВ “Інтерпроф”, 2002. – 270 с.

6. Пальчикова О.М., Мазаненко О.М. До питання діагностики та розвитку музичних здібностей. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. –Харків, 2006. – № 599. – С. 265-268.

**О.Олійник,  
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»  
Вінницького державного педагогічного університету  
імені Михайла Коцюбинського,  
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент В.Л. Бриліна**

## **ВПЛИВ НАРОДНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

**Постановка проблеми.** Відомі діячі української культури Г.Сковорода, Т.Шевченко, І.Франко, Л.Українка та інші високо цінували усну народну творчість як важливий фактор виховання й всебічного розвитку особистості. Вагомий вклад у теорію і практику естетичного виховання засобами народного музичного мистецтва внесли М.Лисенко, Б.Яворський, М.Леонтович, Я.Степовий, К.Стеценко, П.Козицький та інші, які вважали народну музику ефективним засобом загальноестетичного розвитку особистості, її залучення до мистецтва.

**Мета статті** полягає у розгляді аспектів естетичного виховання молодших школярів як невід’ємної частини національного виховання, визначальним чинником якого є успадкування молодим поколінням багатства духовної скарбниці народу, його культурної спадщини.

**Виклад основного матеріалу.** Найважливіше значення в процесі формування основ морально-естетичного світогляду дитини молодшого шкільного віку має насамперед емоційна глибина дитячого сприймання. В.Сухомлинський відзначав, що дитинство є найважливішим періодом людського життя і від того, як пройшло дитинство, хто вів дитину за руку в дитячі роки, що ввійшло в її розум і серце з навколишнього світу, – від того вирішальною мірою залежить, якою людиною стане сьогоднішній малюк. Педагог же без любові до дитини – це все одно, що співак без голосу, музикант без слуху, живописець без відчуття кольору» [2, с. 167].

О.Палюк у статті, «Формування морально-естетичного світогляду засобами народно-декоративного та музичного мистецтва» підкреслював, що емоційне тло у формуванні морально-естетичного світогляду молодшого школяра можуть забезпечити вдало дібрані засоби його виховання; серед них першорядне місце, як відомо, займають народні музичні твори, в яких віддзеркалюється духовність нашого народу, його світоглядність. Автор наголошує на тому, що народне мистецтво відбиває суспільну потребу в осмисленні оточуючого середовища заради задоволення запитів людини і є могутнім стимулом її розвитку.